

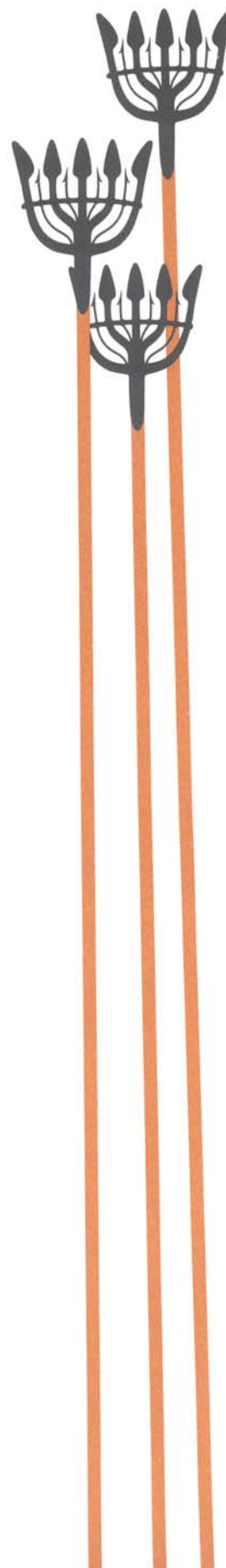
Drottninggatan

Karlskrona socken, Karlskrona
kommun

Arkeologisk förundersökning och
särskild undersökning

Blekinge museum rapport 2006:13
Mikael Henriksson

Bakgrund

Under hösten 2006 meddelade Karlskrona kommun att man under innevarande år och fram till 2008 avsåg att byta ut ett större antal träd i Trossös gatumiljö, i första hand på Drottninggatan (fig.1). Då det fanns risk att grävningsarbeten kunde komma att beröra orörda delar av fornlämningen RAÄ 77 beslutade länsstyrelsen att markingreppen skulle föregås av en arkeologisk förundersökning. Undersökningssuppletet gavs till Blekinge museum, och arbetet utfördes mellan 2006-11-02 och 2006-11-07. Av de kontexter som framkommit i samband med förundersökningsfasen, bedömdes lämningarna vara av sådan komplexitet, att det fanns behov av en kompletterande, särskild undersökning (Lst Dnr: 431-6975-06). Även detta arbete, vilket varade mellan 2006-11-08 och 2006-11-14, utfördes av Blekinge museums arkeolog och föreliggande avrapportering inbegriper såväl arkeologisk förundersökning som särskild undersökning.

Fig.1 – Undersökningsområdets placering på Trossö, markerat med en stjärna.

Topografi och kulturhistoria

Det aktuella exploateringsområdet på Drottninggatan ligger på den östra delen av Trossö, i det gatuparti vilket ligger mitt emellan kvarteren Tersmeden och Sheldon. Enligt det äldre kartmaterialet förefaller gatan ha anlagts mellan ett antal höjdstråk, och de vid början av 1700-talet utlagda kvarteren bibehåller sin utformning ända in i modern tid.

Kvarteren längs Drottninggatan blir boendemiljö för välbärgade borgare och militärer i staden, och själva gatan efter hand ett brett och pampigt paradstråk.

Fältarbetets genomförande

Inledningsvis avverkade kommunen planenligt sammanlagt åtta träd, placerade på bägge sidor av Drottninggatan i dess sträckning mellan Ronnebygatan och Kyrkogatan (se bilaga 1 resp. fig. 1). Härefter schaktades den yttäckande kullerstenen bort och de kvarstående stubbarna drogs upp. Vid det faktiska grävningsarbetet schaktades sedan samtliga gropar med en yta om ca 35 m² till omkring 1,5 m djup. I den mån det ansågs motiverat handrensade Blekinge museums arkeolog vissa antikvariskt intressanta lagerstrukturer. Arbetet inom ramen för den särskilda undersökningen inriktades slutligen i sin helhet på vidare dokumentation och därefter bortgrävning av framkomna strukturer i schakten 3 resp 4 (se bilaga 1 resp. fig. 3). Samtliga arbetsmoment i samband med de antikvariska insatserna dokumenterades med digitalkamera och begränsa. Karlskrona kommun bistod Blekinge museum med digitala inmätningar under slutundersökningen, och efterbearbetning av inhämtade fältdata skede slutligen i datorprogrammet ArcGIS 9.1. Samtliga fynd från förundersökningen sammanfördes med de från slutundersökningen, och de har i Blekinge museums accessionskatalog fått beteckningen BIM 26423.

Fig.2 – Aktuellt parti av Drottninggatan mot S. under,1930-talet. Fotograf: okänd

Resultat och diskussion

I schakten 1-2 resp 5-8 följdes omrörda och påförda, sentida lagerstrukturer överlag av en orörd undergrund på mellan 0,5 och 1,0 m djup. Schakten var generellt kraftigt störda av diverse rör och ledningar. Inga antikvariskt intressanta observationer gjordes eller fynd insamlades i samband med grävning av nämnda schakt. Inom delar av schakten 3 resp 4 framkom stenlagda ytor bestående av 0,05 till 0,15 m stora naturstenar, omkring 0,8 m under modern gatunivå. Ytorna tolkades utgöra rester av den äldsta, stenlagda Drottninggatan. I samband med framschaktningen påträffades även vissa stenstrukturer, vilka inledningsvis tolkades som möjliga byggnadsrester. Dessa arbetshypoteser övergavs dock efter hand, då de visade sig utgöra äldre, grävda ledningsschakt från 1900-talet.

Fig.3 – Schakt 3 mot SSV. Äldre, stenlagd gatunivå i bildens högra del.

Det insamlade fyndmaterialet utgjordes av typiskt massmaterial från en eftermedeltida stadsmiljö (bilaga 2). En fyndsortering gjordes mellan allmänna rensfynd samt sådana vilka framkommit i det sannolikt påförda kulturlagret, direkt ovanpå de stenlagda ytorna. De påträffade fynden bestod i huvudsak av slaktavfall från svin, nöt och häst, men även en del ostronskal och fiskkotor. Här framkom även stora mängder fönsterglas, järnspikar, porslin, fajans, tegel, yngre rödgods, stengods samt fragment av kritpipor. Fyndmaterialet

gav allmänt intryck av att härröra från såväl 1700- som 1800-tal, och ett representativt urval insamlades för framtida förvaring. Som specifika detaljer kan nämnas att ett 1-öres silvermynt från år 1742 tillvaratogs och ett par fragmentariska kritpipor var stämplade i klacken.

Av tradition har det historisk-arkeologiska forskningsfältet intresserat sig för de medeltida, urbana miljöernas framväxt ur diverse perspektiv. Förutsättningar för och utformning av de städer som tillkommit senare, har främst kommit att studeras genom annat källmaterial. Värdering av eftermedeltida, arkeologiska lager och strukturer väger därför inte sällan lätt då antikvariska prioriteringar görs inför exploatering av våra äldre stadskärnor. I Blekinge har omfattande insatser främst blivit aktuella i fallet Kristianopol. Beträffande städerna Karlshamn och Karlskrona kan stadsarkeologin under långa tider sägas ha varit i princip obefintlig.

Det nationella samarbete kring Sveriges medeltida städer (se ex Forsström 1982 s.9 ff), som genomfördes under 1970- och 80-talen, har på senare år följts upp regionalt på olika sätt. Inte minst genom upprättade stads-GIS för olika städer, har man efter hand kunnat se nyttan med att, med hjälp av ny teknik, kunna överblicka ingrepp i urbana miljöer. Även de eftermedeltida städernas arkeologiska potential kan med fördel visualiseras via denna typ av kartanknutna databaser och undersökningsdokumentation.

I den mån någorlunda oförstörda, äldre kulturlager finns kvar på Trossö, är det sannolikt i huvudsak inom själva kvarteren som sådana kan påträffas. Den på Drottninggatan genomförda undersökningen bekräftar i stort sett denna bild (se även Henriksson 2005). Det är knappast på grund av sina eftermedeltida kulturlager som Karlskrona erhållit sin position på UNESCO:s världsarvslista. Det är idag endast i undantagsfall som äldre lagerhorisonter påträffas någorlunda intakta vid grävningsarbeten. Hur oansenliga lagren än ter sig i dessa fall, utgör de dock angelägna pusselbitar för vår fortsatta, antikvariska analys av örlogsstaden från det sena 1600-talet och framåt.

Figurförteckning

Fig.1 Undersökningsområdet markerat på fastighetskartan

Fig.2 Drottninggatan mot S under 1930-tal. Fotograf: okänd. (Blm_C 165).

Fig.3 Schakt 3 fotograferat mot SSV.

Bilagor

Bilaga 1 – Övergripande schaktplan FU/SU

Bilaga 2 - Fyndtabell

Källor

Tryckta källor

Forsström, M. 1982. Medeltidsstäderna under 1970-talet – antikvarisk verksamhet och forskning. *Bebyggelsehistorisk tidskrift* Nr.3 Den medeltida staden. Umeå. 1982.

Otryckta källor

Henriksson, M. 2005. *Kv Hector*. Blekinge museum rapport 2005:23.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslut om FU: 431-6975-06, 2006-10-26

Länsstyrelsens dnr och datum för beslut om SU: 431-6975-06, 2006-11-07

Blekinge museum dnr: 140-0470-06

Undersökningstid: FU: 2006-11-02 till 2006-11-07, SU: 2006-11-08 till 2006-11-14

Personal: Mikael Henriksson

Läge: Fastighetskartan, blad 3F5h Karlskrona

Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x:6225904 y:1486726

Dokumentation: Mätdata, 1 planritning samt 45 digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.

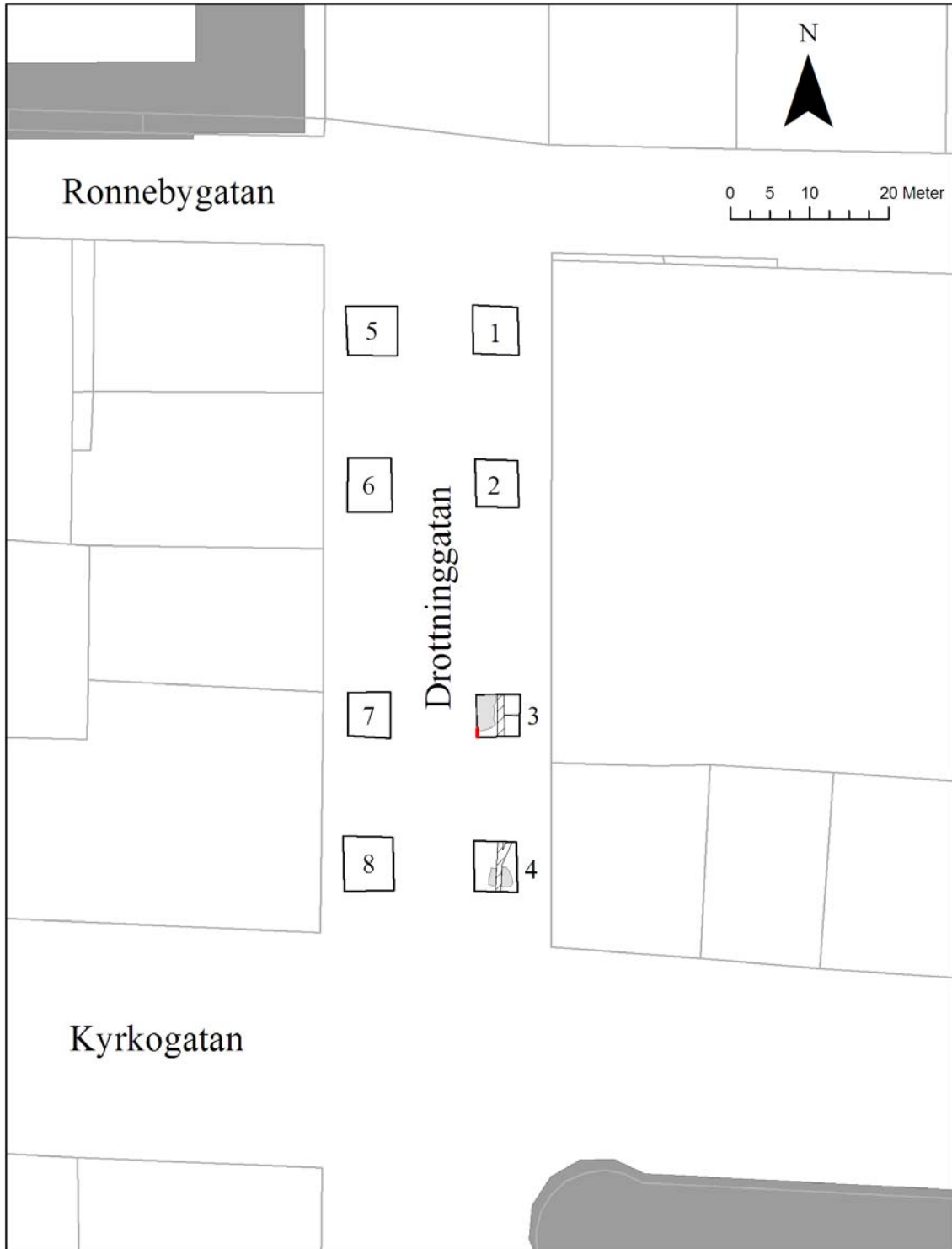
Fynd: BIM 26423:1-21

Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2006, ©LMV Årend nr M2005/2857, ©LMV 2006.

Ur Historiska Kartor™

Bilaga 1 – Schaktplan Drottninggatan

Bilaga 2 – Fyndtabell Drottninggatan

Fnr	Kontextbeskrivning	Fyndmaterial	Anmärkning
1	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval skärvor av yngre rödgods, fajans, tegel, stengods och porslin	
2	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval av glasfragment från flaskor, buteljer och dryckesglas	Enstaka fragment etsade
3	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval fragment av fönsterglas och skiffer	
4	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval fragment av kritpipor	1 fot stämplad med siffran 26 och en krona
5	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval ostronskal och fiskkotor	
6	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Representativt urval järnspikar och ett stycke slagg	
7	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Mindre fragment av bly och brons	
8	Schakt 3 Kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Mindre flintstycken	
9	Schakt 3 Sydvästra delen av kulturlager väster om sentida ledningsschakt	Fragment av flaska och kritpipa	Framrensade under den stenlagda nivån, dock i anslutning till trädrot. Pipan stämplad med krona och SD
10	Schakt 3 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Mindre mängd fragment av yngre rödgods, stengods, kritpipor och flinta	
11	Schakt 3 Kulturlager öster om sentida ledningsschakt	Representativt urval skärvor av yngre rödgods, fajans, tegel och porslin	
12	Schakt 3 Kulturlager öster om sentida ledningsschakt	Fragment av kritpipor samt en mindre mängd fragment av glas, metall och flinta	1 möjligt fragment av en bössflinta
13	Schakt 4 Kulturlager ovanpå stenlagd yta	3 representativa mellanfotsben från nötdjur	
14	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Representativt urval skärvor av yngre rödgods, fajans, tegel och porslin	
15	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Representativt urval fragment av kritpipor	
16	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Representativt urval fragment av fönster- och buteljglas	
17	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Fragment av järnslag	
18	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Mindre flintstycken	
19	Schakt 4 Rensfynd från och i anslutning till ledningsschakt	Mindre fragment av brons samt ett kopparmynt	1 ör sm. 1742
20	Schakt 4 Allmänna lösfynd från schaktets övre lagernivåer	Mindre fragment av brons	
21	Schakt 4 Allmänna lösfynd från schaktets övre lagernivåer	Representativt urval fragment av yngre rödgods, fajans, porslin, stengods och kritpipor	